

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
ATHANASIOS RANTOS IŠVADA,
pateikta 2021 m. rugsėjo 9 d.¹

Byla C-234/20

**SIA „Sātiņi-S“
prieš**

Lauku atbalsta dienests

(*Augstākā tiesa* (Aukščiausiasis Teismas, Latvija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP) – Reglamentas (ES) Nr. 1305/2013 – Parama kaimo plėtrai – 30 straipsnis – Su tinklu „Natura 2000“ susijusios išmokos – Pajamų praradimo žemės ūkio paskirties ir miško teritorijose kompensavimas – Kompensacijos už durpynus apribojimas arba neskyrimas – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 17 straipsnis – Nuosavybės teisė – Kompensacija už ekonominės veiklos, vykdytos iki nekilnojamojo turto įsigijimo, apribojimus, apie kuriuos paramos gavėjas žinojo“

I. Įvadas

1. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant Latvijos įmonės *SIA Sātiņi-S* (toliau – *Sātiņi-S*) ir *Lauku atbalsta dienests* (Kaimo paramos tarnyba, Latvija) ginčą.
2. Šis prašymas pateiktas dėl Reglamento (ES) Nr. 1305/2013² 30 straipsnio 1 dalies ir 6 dalies a punkto ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 17 straipsnio išaiškinimo ir iš esmės yra susijęs su:
  - „durpynų“ kvalifikavimu Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 1 dalies ir 6 dalies a punkto taikymo tikslais,
  - klausimu, ar valstybė narė gali tam tikroms teritorijoms ar veiklos rūšims netaikyti Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 1 dalyje ir 6 dalies a punkte numatytų išmokų arba jas apriboti,

¹ Originalo kalba: prancūzų.

² 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 (OL L 347, 2013, p. 487; klaidų ištaisymas OL L 130, 2016, p. 1).

- klausimu, ar pagrįsta mokėti kompensacines išmokas už pajamas, prarastas dėl ekonominės veiklos nekilnojamojo turto objekte vykdymo apribojimų, apie kuriuos savininkas žinojo įsigydamas šį turtą.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Chartija

3. Chartijos 17 straipsnio „Teisė į nuosavybę“ 1 dalyje nustatyta:

„Kiekvienas turi teisę valdyti teisėtai įgytą nuosavybę, ja naudotis, disponuoti ir palikti paveldėtojams. Nuosavybė negali būti atimta, išskyrus atvejus, kai tai yra būtina visuomenės poreikiams ir tik įstatymo nustatytais atvejais bei sąlygomis laiku ir teisingai už ją atlyginant. Nuosavybės naudojimą gali reglamentuoti įstatymai, kiek tai būtina atsizvelgiant į bendruosius interesus.“

2. Buveinių direktyva

4. Direktyvos 92/43/EEB³ 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Natura 2000“ pavadinimu kuriamas vieningas specialių saugomų teritorijų Europos ekologinis tinklas. Šis tinklas, sudarytas iš teritorijų, kuriose yra į I priedą įrašyti natūralių buveinių tipai ir į II priedą įrašytų rūšių buveinės, sudaro galimybę palaikyti, o kur reikia ir atstatyti [atkurti] iki palankios apsaugos būklės natūralių buveinių tipus ir rūšių buveines jų natūraliame paplitimo areale.

Į „Natura 2000“ tinklą įeina specialios apsaugos teritorijos, kurias valstybės narės klasifikuoja pagal Direktyvą 79/409/EEB⁴.

5. Buveinių direktyvos 6 straipsnyje nustatyta:

„1. Specialioms saugomoms teritorijoms valstybės narės nustato būtinas apsaugos priemones, tarp jų, jei reikia, atitinkamus tvarkymo planus, parengtus specialiai šioms teritorijoms ar integruotus į kitus plėtros planus, ir atitinkamas įstatymais nustatytas, administracines arba sutartyje numatytas priemones, kurios atitinka teritorijoje esančių į I priedą įtrauktų natūralių buveinių tipų ir į II priedą įtrauktų rūšių ekologinius reikalavimus.

2. Valstybės narės imasi priemonių, siekdamos specialiose saugomose teritorijose išvengti natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo, o taip pat rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, trikdyto, jei toks trikdymas galėtų būti reikšmingas šios direktyvos tikslų atžvilgiu.

³ 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 102; toliau – Buveinių direktyva).

⁴ 1979 m. balandžio 2 d. Tarybos direktyva dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 103, 1979, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 98).

<...>

3. Reglamentas Nr. 1305/2013

6. Reglamento Nr. 1305/2013 7, 9 ir 24 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(7) siekiant užtikrinti, kad kaimo plėtros programos būtų pradėtos įgyvendinti nedelsiant ir įgyvendinamos veiksmingai, parama EŽŪFKP lėšomis turėtų būti grindžiama patikimos administracinės sistemos sąlygų egzistavimu. Todėl valstybės narės turėtų įvertinti tam tikrų *ex ante* sąlygų taikomumą ir įvykdymą. Kiekviena valstybė narė turėtų parengti arba visos savo teritorijos bendrą nacionalinę kaimo plėtros programą, arba regioninių programų rinkinį, arba ir nacionalinę programą, ir regioninių programų rinkinį. Kiekvienoje programoje turėtų būti nustatyta su Sąjungos kaimo plėtros prioritetais susijusių tikslų įgyvendinimo strategija ir priemonių rinkinys. Programavimas turėtų atitikti Sąjungos prioritetus kaimo plėtros srityje, tuo pačiu metu jį pritaikant prie nacionalinių aplinkybių, ir juo papildant kitų sričių Sąjungos politiką, visų pirma žemės ūkio produktų rinkos politiką, sanglaudos politiką ir bendrą žuvininkystės politiką. Valstybės narės, kurios pasirenka regioninių programų rinkinį, taip pat turėtų sugebėti parengti nacionalinius metmenis, kuriems atskirų biudžeto lėšų nebūtų skiriama, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos koordinuoti regionų veiklą sprendžiant nacionalines problemas;

<...>

(9) kaimo plėtros programose turėtų būti apibrėžti vietovės, kuriai jos taikomos, poreikiai ir apibūdinta nuosekli tų poreikių tenkinimo atsižvelgiant į Sąjungos kaimo plėtros prioritetus strategija. Ta strategija turėtų būti grindžiama tikslų nustatymu. Turėtų būti nustatytos apibrėžtų poreikių, nustatytų tikslų ir pasirinktų priemonių jiems pasiekti sąsajos. Kaimo plėtros programose taip pat turėtų būti pateikta visa informacija, reikalinga siekiant įvertinti jų atitiktį šio reglamento reikalavimams;

<...>

(24) ūkininkams ir miškų valdytojams toliau turėtų būti teikiama parama, padedant spręsti specifinius sunkumus, atitinkamose vietovėse patiriamus įgyvendinant [Direktyvą 2009/147/EB⁵] ir [Buveinių direktyvą], siekiant prisidėti prie veiksmingo „Natura 2000“ teritorijų valdymo; be to, ūkininkams turėtų būti teikiama parama, skirta padėti spręsti sunkumus, upių baseinų vietovėse patiriamus įgyvendinant [Direktyvą 2000/60/EB⁶]. Parama turėtų būti siejama su specialiais kaimo plėtros programoje aprašytais reikalavimais, kurie viršija atitinkamus privalomus standartus ir reikalavimus. Valstybės narės taip pat turėtų užtikrinti, kad ūkininkams nebūtų skiriamas dvigubas finansavimas pagal šį reglamentą ir pagal Reglamentą ((ES) Nr. 1307/2013)⁷. Be to, valstybės narės bendroje savo kaimo plėtros programų struktūroje turėtų atsižvelgti į specifinius „Natura 2000“ teritorijų poreikius.“

⁵ 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 20, 2010, p. 7, toliau – Paukščių direktyva).

⁶ 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL L 327, 2000, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 5 t., p. 275; toliau – Vandens pagrindų direktyva).

⁷ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, kuriuo nustatomos pagal bendros žemės ūkio politikos paramos sistemas ūkininkams skiriamų tiesioginių išmokų taisyklės ir panaikinami Tarybos reglamentas (EB) Nr. 637/2008 ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 73/2009 (OL L 347, 2013, p. 608).

7. Reglamento Nr. 1305/2013 2 straipsnyje „Terminų apibrėžtys“ numatyta:

„<...>

Be to, vartojamos ir tokios terminų apibrėžtys:

<...>

c) priemonė – veiksmų, kuriais prisidedama siekiant vieno ar kelių Sąjungos kaimo plėtros prioritetinių tikslų, rinkinys;

<...>

f) žemės ūkio paskirties žemės plotas – bet koks žemės plotas, naudojamas kaip ariamoji žemė, daugiamečiai žolynai ir daugiametė ganykla arba daugiamečiams pasėliams auginti, kaip apibrėžta [Reglamento Nr. 1307/2013] 4 straipsnyje;

<...>

r) miškas – didesnis kaip 0,5 hektaro žemės plotas, apaugęs medžiais, kurių aukštis siekia daugiau kaip 5 metrus, kuriuose medžių lajos dangą užima daugiau kaip 10 procentų ploto, arba apaugęs medžiais, galinčiais pasiekti tokias ribas *in situ*; ir ji[s] neapima žemės, kuri iš esmės naudojama žemės ūkio tikslams arba miesto reikmėms, laikantis 2 dalies[.]

2. Valstybė narė arba regionas gali nuspręsti taikyti kitokią negu nurodytą 1 dalies r punkte termino „miškas“ apibrėžtį, grindžiamą galiojančia nacionaline teise arba inventorizacijos sistema. Valstybės narės arba regionai pateikia tokią apibrėžtį kaimo plėtros programoje.

<...>“

8. Reglamento Nr. 1305/2013 4 straipsnyje „Tiksiai“ nurodyta:

„Pagal visą [bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP)] sistemą parama kaimo plėtrai, įskaitant paramą veiklai maisto sektoriuje, taip pat ne maisto sektoriuje ir miškininkystėje, padedama siekti šių tikslų:

a) skatinti žemės ūkio konkurencingumą;

b) užtikrinti tvarų gamtos išteklių valdymą ir klimato politikos veiksmus;

c) užtikrinti subalansuotą teritorinę kaimo ekonomikos ir bendruomenių plėtrą, be kita ko, kurti darbo vietas ir jas išlaikyti.“

9. Šio reglamento 6 straipsnio „Kaimo plėtros programos“ 1 dalyje nustatyta:

„EŽŪFKP lėšos valstybėse narėse panaudojamos per kaimo plėtros programas. Tomis programomis įgyvendinama strategija, kuria siekiama įgyvendinti Sąjungos kaimo plėtros prioritetus taikant III antraštinėje dalyje apibrėžtų priemonių rinkinį. Įgyvendinant kaimo plėtros tikslus pasitelkus Sąjungos prioritetus siekiama paramos iš EŽŪFKP.“

10. Minėto reglamento 10 straipsnis „Kaimo plėtos programų tvirtinimas“ suformuluotas taip:

„1. Valstybės narės pateikia Komisijai pasiūlymą dėl kiekvienos kaimo plėtos programos, į kurią įtraukiama 8 straipsnyje nurodyta informacija.

2. Kiekvieną kaimo plėtos programą įgyvendinimo aktu tvirtina Komisija.“

11. To paties reglamento 30 straipsnyje „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ numatyta:

„1. Parama pagal šią priemonę skiriama kasmet už vieną žemės ūkio paskirties žemės ploto hektarą arba už vieną miško hektarą siekiant paramos gavėjams kompensuoti atitinkamose vietovėse dėl sunkumų, atsiradusių įgyvendinant [Buveinių direktyvą], [Paukščių direktyvą] ir Vandens pagrindų direktyvą, patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.

<...>

6. Reikalavimus išmokoms gauti atitinka tokie plotai:

a) pagal [Buveinių ir Paukščių direktyvas] „Natura 2000“ tinklui priskirti žemės ūkio paskirties ir miško plotai;

<...>“

4. Įgyvendinimo reglamentas Nr. 808/2014

12. Įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014⁸ 10 straipsnio „Standartinės prielaidos dėl papildomų išlaidų ir prarastų pajamų“ 1 dalyje numatyta:

„Išmokų už [Reglamento Nr. 1305/2013] 28–31, 33 ir 34 straipsniuose nurodytų priemonių ir juose nurodytų tipų veiksmų įgyvendinimą sumas valstybės narės gali nustatyti remdamosi standartinėmis prielaidomis dėl papildomų išlaidų ir prarastų pajamų.“

13. Šio įgyvendinimo reglamento I priedo 1 dalies 8 skirsnis „Atrinktų priemonių aprašymas“ suformuluotas taip:

„<...>

11. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 30 straipsnis)

<...>

– apribojimų ir (arba) sunkumų, kurių pagrindu gali būti skiriamos išmokos, nustatymas ir privalomosios praktikos nurodymas,

<...>

⁸ 2014 m. liepos 17 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas, kuriuo nustatomos Reglamento Nr. 1305/2013 taikymo taisyklės (OL L 227, 2014, p. 18).

- metodikos ir agronominių prielaidų aprašymas, įskaitant [Reglamento Nr. 1305/2013] 30 straipsnio 3 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su [Buveinių ir Paukščių direktyvomis], ir to straipsnio 4 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su Vandens pagrindų direktyva, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl sunkumų atitinkamuose su minėtų [Buveinių, Paukščių ir Vandens pagrindų] direktyvų įgyvendinimu susijusiuose plotuose patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas; jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į išmokas, pagal [Reglamentą Nr. 1307/2013] skiriamas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo.

<...>“

14. Minėto įgyvendinimo reglamento I priedo 5 dalies 12 priemonėje nustatytos pagal „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyvą mokėtinos Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnyje numatytos išmokos ir nurodytos tokios išmokų rūšys:

„Kompensacinės išmokos už „Natura 2000“ žemės ūkio teritorijas [kodas 12.1]

Kompensacinės išmokos už „Natura 2000“ miško teritorijas [kodas 12.2]

Kompensacinės išmokos už žemės ūkio vietas, įtrauktas į upių baseinų valdymo planus [kodas 12.3].“

B. Latvijos teisė

15. *Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264 īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi* (2010 m. kovo 16 d. Ministru kabineto dekretas Nr. 264 dėl specialių saugomų teritorijų apsaugos ir naudojimo bendrųjų nuostatų, toliau – Dekretas Nr. 264)⁹ nustatytos bendrosios specialių saugomų teritorijų apsaugos taisyklės.

16. Šio dekreto 5 skyriaus „Saugomos gamtos teritorijos“ 16 punkte nustatyta:

„Saugomose gamtos teritorijose draudžiama:

<...>

16.12. sodinti spanguoles durpynuose;

<...>“

17. *Ministru kabineta 2015. gada 7. aprīļa noteikumi Nr. 171 „Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanai 2014.–2020. gada plānošanas periodā“* (2015 m. balandžio 7 d. Ministru kabineto

⁹ *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 58, 2010.

dekretas Nr. 171 dėl nacionalinės ir Europos Sąjungos paramos aplinkai, klimatui ir kaimo vietovėms gerinti skyrimo, valdymo bei priežiūros taisyklių 2014–2020 m. programos įgyvendinimo laikotarpiu; toliau – Dekretas Nr. 171)¹⁰ 56–58 punktuose nurodyta:

„56. Plotai, atitinkantys reikalavimus paramai pagal šią priemonę gauti, yra miško teritorijos (išskyrus durpynus):

56.1. pagal Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punktą įtrauktos į [„Natura 2000“ teritorijų sąrašą] ir nustatytos pagal *Likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām“* (Specialių saugomų teritorijų įstatymas);

<...>

58. Parama skiriama, jei plotas, pripažįstamas tinkamu paramai gauti, yra mažiausiai 1 hektaro, sudarytas iš mažiausiai 0,1 hektaro ploto laukų ir minimalus plotas viename lauke, kuriam taikomas kokios nors rūšies apribojimas, apima mažiausiai 0,1 hektaro; taip pat jei minėtus laukus galima kartografiškai nustatyti, jie įtraukti į Kaimo paramos tarnybos elektroninių prašymų sistemą ir juose pagal teisės aktus, susijusius su specialių saugomų teritorijų apsauga ir naudojimu arba su rūšių ir biotopų apsauga, nuo einamųjų metų kovo 1 d. taikytinas bet kuris iš toliau nurodytų ekonominės veiklos apribojimų:

58.1. draudimas vykdyti miškininkystės veiklą;

58.2. draudimas vykdyti pagrindinę ruošą ir retinimą;

58.3. draudimas vykdyti pagrindinę ruošą;

58.4. draudimas plynai iškirsti mišką¹¹.

18. *Lauku attīstības programma 2014.-2020.gadam* (Latvijos 2014–2020 m. kaimo plėtros programa¹²), kurią Europos Komisija patvirtino remdamasi Reglamento Nr. 1305/2013 10 straipsnio 2 dalimi, nurodyta, kad paramą galima gauti, jei tinklo „Natura 2000“ teritorijose arba mažuose draustiniuose, esančiuose miško žemėje (išskyrus durpynus), nustatomi apribojimai su miškininkyste susijusioms veiklos rūšims.

III. Pagrindinė byla, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

19. 2002 m. *Sātiņi-S* nusipirko 7,7 ha durpingos žemės, esančios saugomoje gamtos teritorijoje ir Latvijoje esančioje Bendrijos svarbos saugomoje teritorijoje „Natura 2000“ (toliau – „Natura 2000“ teritorija).

¹⁰ *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 76, 2015.

¹¹ Rašytinėse pastabose Komisija pabrėžia, kad sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodytoje šio dekreto redakcijoje yra 2017 m. kovo 14 d. padarytų pakeitimų, kurie *ratione temporis* netaikomi pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms. Prieš atliekant šiuos pakeitimus 58 punkto tekstas buvo toks: „Parama gali būti skiriama, jei deklaruotas paramos skyrimo reikalavimus atitinkantis plotas yra bent vienas hektaras ir susideda iš ne mažiau kaip 0,5 ha ploto laukų, kurių ribos sutampa su miško sklypų plotais, kuriuos galima nustatyti gamtoje ir kuriuose ekonominei veiklai nuo einamųjų metų balandžio 1 d. pagal teisės aktus, susijusius su specialių saugomų teritorijų apsauga ir naudojimu arba su rūšių ir biotopų apsauga, taikomas kuris nors iš šių apribojimų: <...> draudimas vykdyti miškininkystės veiklą; <...> draudimas vykdyti galutinį kirtimą ir retinimą; <...> draudimas vykdyti galutinį kirtimą; <...> draudimas plynai iškirsti mišką“.

¹² Šią programą Latvijos vyriausybės interneto svetainėje galima rasti šiuo adresu: https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/01/81/03/Programme_2014LV06RDNP001_9_0_lv.pdf

20. 2017 m. vasario 2 d. *Sātiņi-S* pateikė *Lauku atbalsta dienests* (Kaimo paramos tarnyba) prašymą sumokėti jai kompensaciją už draudimą sodinti spanguoles šioje durpingoje žemėje 2015 m. ir 2016 m. 2017 m. vasario 28 d. sprendimu ši tarnyba atmetė šį prašymą, motyvuodama tuo, kad taikytinuose nacionalinės teisės aktuose tokios kompensacijos nenumatyta.

21. *Sātiņi-S* apskundė šį sprendimą *Administratīvā apgabaltiesa* (Apygardos administracinis teismas, Latvija), o šis jos skundą atmetė 2018 m. kovo 26 d. sprendimu.

22. *Sātiņi-S* dėl šio sprendimo pateikė kasacinį skundą *Augstākā tiesa* (Aukščiausiasis Teismas, Latvija); šis nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar [Reglamento Nr. 1305/2013] 30 straipsnio 6 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad pagal jį išmokos pagal „Natura 2000“ visiškai neskiriamos už durpingas žemes?
2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar durpingos žemės įtraukiamos į žemės ūkio paskirties ar miško teritorijas?
3. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnį reikia aiškinti taip, kad pagal jį valstybės narės gali nustatyti, jog išmokos pagal „Natura 2000“ visiškai neskiriamos už durpingas žemes, ir tokios nacionalinės teisės nuostatos atitinka Reglamente Nr. 1305/2013 nustatytą minėtų išmokų kompensacinį tikslą?
4. Ar Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnį reikia aiškinti taip, kad pagal jį valstybės narės gali apriboti paramos išmokas už „Natura 2000“ tinklo teritorijas ir nustatyti, kad parama skiriama tik už konkrečios rūšies ekonominės veiklos apribojimą, kaip antai miško teritorijose – tik už miškininkystės veiklos apribojimą?
5. Ar Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 1 dalį, siejamą su [Chartijos] 17 straipsniu, reikia aiškinti taip, kad pagal ją asmuo, remdamasis savo planais vykdyti naują ekonominę veiklą, turi teisę į išmoką, skiriamą pagal „Natura 2000“, jei įsigydamas turto jau žinojo apie šiam turtui taikomus apribojimus?“

23. Rašytines pastabas pateikė *Sātiņi-S*, Latvijos ir Airijos vyriausybės ir Komisija.

24. Per 2021 m. birželio 3 d. įvykusį posėdį žodines pastabas pateikė Latvijos ir Airijos vyriausybės ir Komisija.

IV. Analizė

A. Dėl pirmojo ir antrojo prejudicinių klausimų

25. Pirmaisiais dviem klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal tinklo „Natura 2000“ sistemą visiškai neskiriamos išmokos už durpingos žemės sklypus, o jei atsakymas į šį klausimą būtų neigiamas – ar šie sklypai priskiriami prie žemės ūkio paskirties plotų, ar prie miško plotų, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

26. Kaip nurodyta Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 1 dalyje, parama pagal šią priemonę skiriama kasmet už vieną žemės ūkio paskirties žemės ploto hektarą arba už vieną miško hektarą, siekiant paramos gavėjams kompensuoti atitinkamose vietovėse dėl sunkumų, atsiradusių įgyvendinant Buveinių direktyvą, Paukščių direktyvą ir Vandens pagrindų direktyvą, patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas. Šio reglamento 30 straipsnio 6 dalies a punkte pažymėta, kad reikalavimus išmokoms gauti atitinka pagal Buveinių ir Paukščių direktyvas „Natura 2000“ tinklui priskirti žemės ūkio paskirties ir miško plotai.

27. Nagrinėjamu atveju Kaimo paramos tarnyba atsisakė išmokėti įmonei *Sātiņi-S* kompensaciją už ekonominės veiklos, t. y. spanguolių sodinimo durpynuose, apribojimą, remdamasi Latvijos teisės aktais, pagal kuriuos šios išmokos už durpynus neskiriamos.

28. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma pažymi, kad pagal „Natura 2000“ skiriamų išmokų sistemos tikslas – padėti paramos gavėjams įveikti sunkumus, atsirandančius įgyvendinant Buveinių direktyvą, Paukščių direktyvą ir Vandens pagrindų direktyvą, ir kad valstybių narių nustatytais apribojimais neturi būti panaikintas šios sistemos kompensacinis tikslas, turint omenyje, kad durpynai sudaro didelę Latvijos teritorijos dalį ir apima didelę dalį šioje šalyje esančių „Natura 2000“ teritorijų. Be to, minėtas teismas konstatuoja, kad, Buveinių direktyvos I priede nustatant šias teritorijas, durpynai buvo priskirti prie Bendrijos svarbos natūralių buveinių tipų, kuriems apsaugoti būtina steigti specialias saugomas teritorijas. Galiausiai tas teismas pažymi, pirma, kad nors pagal Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punktą išmokos skiriamos tik už tam tikrus *plotus*, t. y. žemės ūkio paskirties ir miškų plotus, vis dėlto nėra taip, kad jos būtų skiriamos tik už tam tikros rūšies *ekonominę veiklą*, ir, antra, kad, remiantis Dekreto Nr. 171 58 punktu, parama pagal Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punktą skiriama tik už miškininkystės veiklai nustatytus apribojimus, nors žemės ūkio veiklą galima vykdyti ir miško teritorijoje esančiuose durpynuose, juos apsodinant spanguolėmis.

29. *Sātiņi-S* tvirtina, kad nacionalinės teisės aktuose numatytas kompensavimas tik už miško teritorijas, išskyrus durpynus, yra „neteisingas“ ir kad šios bendrovės ekonominė veikla ir žemės sklypų ribų nustatymas prasidėjo prieš pripažįstant gamtinę rezervatą specialia saugoma teritorija.

30. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo Latvijos vyriausybė teigia, kad kompensacinių išmokų skyrimo ribojimas tiesiogiai grindžiamas Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punktu, pagal kurį „Natura 2000“ išmokos skiriamos tik už žemės ūkio paskirties ir miško plotus, o durpinga žemė nepriskiriama prie miško teritorijų – vienintelių teritorijų, už kurias valstybė skiria išmokas, nes nepatenka į sąvoką „miškas“, kaip ji apibrėžta šio reglamento 2 straipsnio 1 dalies r punkte. Atsižvelgdama į savo pateiktą teigiamą atsakymą į šį klausimą ši vyriausybė tvirtina, kad į antrąjį prejudicinį klausimą atsakyti nebūtina, ir pažymi, jog pagal nacionalinės teisės aktus antžeminis plotas kvalifikuojamas pagal žemės naudojimo pobūdį, atsižvelgiant į jos natūralias savybes ir dabartinį ekonominį panaudojimą, ir kad, remiantis specifinėmis žemės sklypų charakteristikomis, „žemės ūkio paskirties žemė“, „miškas“ ir „durpynai“ yra trys skirtingos žemės kategorijos.

31. Komisijos teigimu, kadangi Reglamente Nr. 1305/2013 sąvokos „durpynas“ ar „durpinga žemė“ nenurodytos, neapibrėžtos ir neapibūdintos, aptariami durpingos žemės sklypai, atsižvelgiant į jų savybes, galėtų patekti į šio reglamento 30 straipsnio 6 dalies a punkto taikymo sritį, jeigu, nelygu atvejis, jiems būtų taikoma to reglamento 2 straipsnio 1 dalies f punkte pateikta sąvokos „žemės ūkio paskirties žemės plotas“ apibrėžtis arba to paties reglamento 2 straipsnio 1 dalies r punkte pateikta sąvokos „miškas“ apibrėžtis.

32. Siekiant atsakyti į du pirmuosius prejudicinius klausimus, reikia išnagrinėti durpynų klasifikavimą pagal Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punktą, kad būtų galima nustatyti, ar už durpynus pagal šią nuostatą visiškai nemokamos su tinklu „Natura 2000“ susijusios išmokos.

33. Kalbant apie durpynų klasifikavimą pagal Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punktą, ir turint omenyje, kad Sąjungos teisėje nėra sąvokų „durpynas“ ar „durpinga žemė“ apibrėžties, pažymėtina, kad durpynas iš esmės yra šlapžemė, kurioje yra „durpių“, dirvožemis, kuriame susikaupę labai daug augalinės kilmės organinių medžiagų ir organinės anglies¹³. Žinoma, yra kelios durpynų rūšys, tačiau šie elementai, mano žiniomis, yra esminės šių teritorijų savybės.

34. Turint omenyje šias savybes, pirma, sąvokos „durpynas“ apibrėžtis nevisiškai atitinka sąvokos „žemės ūkio paskirties žemės plotas“ apibrėžtį, pateiktą Reglamento Nr. 1305/2013¹⁴ 2 straipsnio 1 dalies f punkte, pagal kurią „žemės ūkio paskirties žemės plotas“ yra „bet koks žemės plotas, naudojamas kaip ariamoji žemė, daugiamečiai žolynai ir daugiametė ganykla arba daugiamečiams pasėliams auginti, kaip apibrėžta [Reglamento Nr. 1307/2013] 4 straipsnyje“. Vis dėlto durpyną bent jau iš dalies gali sudaryti „daugiamečiai žolynai“¹⁵, kurie yra įtraukti į sąvoką „žemės ūkio paskirties žemės plotas“¹⁶.

35. Antra, sąvokos „durpynas“ apibrėžtis taip pat nevisiškai atitinka sąvokos „miškas“ apibrėžtį, pateiktą Reglamento Nr. 1305/2013 2 straipsnio 1 dalies r punkte, pagal kurią „miškas“ – tai „didesnis kaip 0,5 hektaro žemės plotas, apaugęs medžiais, kurių aukštis siekia daugiau kaip 5 metrus, kuriuose medžių lajos danga užima daugiau kaip 10 procentų ploto, arba apaugęs medžiais, galinčiais pasiekti tokias ribas *in situ*; ir ji[s] neapima žemės, kuri iš esmės naudojama žemės ūkio tikslams arba miesto reikmėms, laikantis 2 dalies“¹⁷. Tačiau atsižvelgiant į esamą augaliją durpyną gali, bent jau iš dalies, sudaryti miškas¹⁸.

¹³ Keliose tarptautinėse taisyklėse, susijusiose su durpynais, pateikta labai lanksti jų apibrėžtis. Durpynai laikomi „šlapžemėmis“, kaip tai suprantama pagal 1971 m. vasario 2 d. Ramsare (Iranas) pasirašytą Konvenciją dėl tarptautinės reikšmės šlapžemių, ypač vandens paukščių buveinių (*Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys*, 996 t., p. 245, Nr. 14583), o sąvokos „šlapžemė“ apibrėžtis pagal šią konvenciją yra labai plati. Konkrečiai dėl durpynų pažymėtina, kad Ramsaro konvencijos sekretoriato dokumento „Inscription de Sites Ramsar: Cadre stratégique et lignes directrices pour orienter l'évolution de la Liste des zones humides d'importance internationale de la Convention sur les zones humides“ („Vietovių įtraukimas į Ramsaro sąrašą: Konvencijos dėl šlapžemių Tarptautinės reikšmės šlapžemių sąrašo pildymo strategija ir gairės“), (4-asis leidimas, 17 t., 2010), 136 ir 137 punktuose nurodyta, kad durpynams būdinga tai, kad juose yra durpių substrato (o „durpės“ sudaro sunykusių ir iš dalies suirusių augalų liekanos, susikaupusios *in situ* vandens prisotintame dirvožemyje) ir kad tai yra ekosistemos, kuriose kartais durpių klodai būna apaugę augalais (kurie vėliau nebūtinai virsta durpėmis), o kartais būna plyni. Pagal šį dokumentą durpių arba augalų, iš kurių gali susidaryti durpės, buvimas yra pagrindinė durpynų savybė.

¹⁴ Man atrodo naudinga pažymėti, kad nors Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punkte minimi žemės ūkio paskirties „plotai“ (pranc. k. „zones“), šio reglamento 2 straipsnio 1 dalies f punkte pateikta žemės ūkio paskirties žemės „plotas“ (pranc. k. „surface“) apibrėžtis. Vis dėlto man atrodo, kad abi šios frazės vartojamos sinonimiškai.

¹⁵ Reglamento Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies h punkte sąvoka „daugiametis žolynas ir daugiametė ganykla (bendrai vadinami daugiamečiais žolynais)“ apibrėžiami taip: „žemė, kurioje natūraliai auga (t. y. nesėjama) arba specialiai auginama (t. y. pasėta) žolė ar kiti žoliniai pašarai ir kuri penkerius metus ar ilgiau neįtraukta į valdos sėjomainą; joje gali augti ir kitos augalų rūšys, pavyzdžiui, krūmokšniai ir (arba) medžiai, kurie gali būti panaudoti ganymui, su sąlyga, kad joje tebevyrauja žolė ir kiti žoliniai pašarai, taip pat, jei valstybės narės taip nusprendžia – žemė, kurią galima panaudoti ganymui ir kuri sudaro dalį nusistovėjusios vietos praktikos, kai žolė ir kiti žoliniai pašarai ganyklų plotuose tradiciškai nevyrauja“.

¹⁶ Reglamento Nr. 1307/2013 45 straipsnio „Daugiamečiai žolynai“ 1 dalies pirmoje pastraipoje numatyta, kad „[v]alstybės narės nurodo daugiamečius žolynus, kurie yra pažeidžiami aplinkos požiūriu, vietovėse, *įskaitant tose vietovėse esančius durpynus ir šlapynes*, kurioms taikoma [Buveinių arba Paukščių direktyva], ir kuriems būtina griežta apsauga, kad būtų pasiekti tų direktyvų tikslai“ (pasviruoju šriftu išskirta mano).

¹⁷ Pagal Reglamento Nr. 1305/2013 2 straipsnio 2 dalį valstybė narė arba regionas gali nuspręsti (kaimo plėtros programoje) taikyti kitokią nei nurodyta 1 dalies r punkte apibrėžtį, grindžiamą galiojančia nacionaline teise arba inventorizacijos sistema.

¹⁸ Pavyzdžiui, konstatuotina, kad Buveinių direktyvos I priede, kuriame pateiktas Bendrijos svarbos natūralių buveinių tipų, kurių apsaugai būtina steigti specialias saugomas teritorijas, sąrašas, išskiriami durpynai, žymimi kodu 7, ir miškai, žymimi kodu 9, o tam tikrų tipų durpynai, t. y. „pelkiniai miškai“, žymimi kodu 91D0 ir priskiriami prie „temperatinės Europos miškų“.

36. Taigi esu linkęs daryti išvadą, kad nors durpynai nenurodyti Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punkte, taikant šią nuostatą jie taip pat nelaikomi *tertium genus* minėtoje nuostatoje nurodytų žemės ūkio paskirties ir miškų plotų atžvilgiu. Kitaip tariant, remiantis *moksline* durpynų, kaip žemės sklypų, turinčių šios išvados 33 punkte nurodytų ypatingų savybių, apibrėžtimi, negalima atmesti galimybės, kad dėl savo sudėties tiems patiems žemės sklypams galėtų būti taikoma „žemės ūkio paskirties“ ploto ar „miško“ ploto *teisinė* apibrėžtis, kaip tai suprantama pagal tą pačią nuostatą, nes durpynai, be kita ko, apima žolynus, minimus sąvokos „žemės ūkio paskirties žemė“ apibrėžtyje, arba augalus, patenkančius į sąvokos „miško plotas“ apibrėžtį¹⁹.

37. Manau, kad durpingos teritorijos gali, bent jau iš dalies, patekti į sąvokų „žemės ūkio paskirties plotai“ arba „miško plotai“ taikymo sritį, o dėl šių plotų gali būti skiriamos išmokos pagal Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punktą.

38. Kadangi nagrinėjamu atveju Latvijos teisės aktų leidėjas numatė, kad išmokos pagal Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punktą skiriamos tiktai už miško plotus, ir nenumatė, kad jos gali būti skiriamos už žemės ūkio paskirties plotus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas turi patikrinti, ar pagal šią nuostatą pagrindinėje byloje nagrinėjami durpynai, kaip jie apibrėžti Latvijos teisės aktuose, patenka į sąvoką „miško plotas“²⁰.

39. Be to, kadangi nagrinėjamu atveju draudžiama veikla yra žemės ūkio veikla (spanguolių sodinimas), prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas taip pat klausia, ar pagal Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punktą skiriama parama, kuria siekiama kompensuoti žemės sklypų savininkams už *miško plotuose* patirtus nepatogumus, leidžiama šiems savininkams atlyginti ne tik už draudimą vykdyti miškininkystės veiklą²¹, bet ir už draudimą vykdyti *žemės ūkio veiklą*, kaip antai sodinti spanguoles. Jo nuomone, „Natura 2000“ išmokų skyrimas tik už tam tikrus (žemės ūkio paskirties žemės ir miško) *plotus* nėra susijęs su šiose teritorijose vykdoma *ekonomine veikla*.

40. Konstatuoju, kad pagal Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punktą skiriamomis išmokomis siekiama „paramos gavėjams kompensuoti atitinkamose vietovėse dėl sunkumų, atsiradusių įgyvendinant [Buveinių direktyvą], [Paukščių direktyvą] ir Vandens pagrindų direktyvą, patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas“.

41. Aiškinant pažodžiui, nei Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 1 dalyje, nei šiame reglamente apskritai nenurodyta nei šių „sunkumų“ priežastis, nei tai, ar jie kyla iš draudimo vykdyti žemės ūkio, ar miškininkystės veiklą. Vis dėlto pagal įgyvendinimo reglamento Nr. 808/2014 I priedo 1 dalies 8 skirsnį valstybės narės įpareigojamos, be kita ko, nustatyti, dėl

¹⁹ Be to, pažymiu, kad tokių teritorijų klasifikacija pagal Sąjungos ar nacionalinės teisės aktus nėra „galutinė“, nes žemės sklypo sudėtis gali pasikeisti, be kita ko, dėl žmogaus veiklos. Kaip pavyzdį paminėsiu 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018, p. 82) 81 konstatuojamąją dalį, kurioje aiškiai numatyta galimybė durpynus paversti žemės ūkio paskirties žemės plotais. Dėl netiesioginio žemės paskirties pakeitimo šioje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „[n]etiesioginis žemės naudojimo pakeitimas įvyksta, kai vietoj tradicinės maistinių ir pašarinių augalų gamybos imama auginti biodegalų, skystųjų bioproduktų ir biomasės kuro gamybai skirtus augalus. Dėl tokios papildomos paklausos padidėja žemės poreikis ir *žemės ūkio paskirties žemės plotai gali būti plečiami užimant žemės, kurioje yra didelių anglies sancaupų, plotus, pavyzdžiui, miškus, šlapžemes ir durpynus* <...>“ (pasviruoju šriftu išskirta mano).

²⁰ Nenorėdamas kėsintis į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo kompetenciją, susijusią su nacionalinės teisės aiškinimu, tiktai konstatuoju, kad atrodo, jog pagal šio teismo nurodytus nacionalinės teisės aktus durpynai bent jau netiesiogiai laikomi miško žeme, nes Dekreto Nr. 171 56 punkte nustatyta, kad „plotai, atitinkantys reikalavimus paramai pagal šią priemonę gauti, yra *miško teritorijos (išskyrus durpynus)*“ (pasviruoju šriftu išskirta mano). Vis dėlto, kaip per posėdį nurodė Latvijos vyriausybė, atrodo, kad Latvijos teisės aktuose įtvirtinta sąvokos „durpynas“ apibrėžtis yra nesuderinama su sąvokos „miškas“ apibrėžtimi, o Komisija tai ginčijo.

²¹ Pažymiu, kad Dekreto Nr. 171 58 punkte Latvijos teisės aktų leidėjas nustatė tik tam tikrus apribojimus, susijusius su miškininkyste, t. y. draudimus vykdyti miškininkystės veiklą ir tam tikrus kirtimus.

kokių apribojimų ar sunkumų gali būti skiriamos kaimo plėtros programose numatytos išmokos. Taigi atrodo, kad valstybės narės gali laisvai nustatyti sunkumų, atitinkančių reikalavimus išmokoms gauti, rūšis.

42. Atsižvelgiant į aplinkybes, nors Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punkte tik nurodyta, kad išmokos gali būti skiriamos už pagal Buveinių ir Paukščių direktyvas „Natura 2000“ tinklui priskirtus žemės ūkio paskirties ir miško plotus, pagal šio reglamento 30 straipsnio 6 dalies b punktą tam tikromis sąlygomis reikalavimus šioms išmokoms gauti taip pat atitinka „kitos nustatytos gamtos apsaugos teritorijos, kuriose esantiems ūkiams ir miškams taikomi aplinkosaugos apribojimai“²² <...>. Taigi manau, kad šios dvi veiklos rūšys, nė vienos neišskiriant, taip pat laikomos atitinkančiomis reikalavimus išmokoms gauti.

43. Teleologiniu požiūriu iš Reglamento Nr. 1305/2013 taikymo srities ir tikslų, kurie įvardyti jo 4 straipsnyje, matyti, kad juo remiama kaimo plėtra ir, be kita ko, veikla maisto sektoriuje, taip pat ne maisto sektoriuje ir miškininkystėje. Mano nuomone, tai reiškia, kad veikla, į kurią atsižvelgiama skiriant su Natura 2000 tinklu susijusias išmokas, gali būti tik žemės ūkio arba miškininkystės veikla, išskyrus, pavyzdžiui, vieną iš tipinių durpynų eksploatavimo veiklos rūšių – būtent anglių gavybą, kuri yra pramoninė veikla, nepatenkanti į šio reglamento taikymo sritį²³.

44. Mano nuomone, Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punkte iš principo neatmetama galimybė skirti išmokas, kuriomis kompensuojama už tai, kad draudžiama vykdyti žemės ūkio veiklą miško plote. Valstybės narės turi nustatyti veiklą, kurią apribojus skirtinos minėtos išmokos.

45. Taigi siūlau į du pirmuosius prejudicinius klausimus atsakyti, kad Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį iš principo neatmetama galimybė už durpynus skirti šio reglamento 30 straipsnio 1 dalyje numatytas išmokas, nes tam tikrais atvejais juos gali sudaryti žemės ūkio paskirties ar miško plotai, už kuriuos pagal šią nuostatą gali būti skiriamos išmokos. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar taip yra pagrindinėje byloje.

B. Dėl trečiojo ir ketvirtojo prejudicinių klausimų

46. Trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar pagal Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnį valstybei narei leidžiama neskirti su tinklu „Natura 2000“ susijusių išmokų už durpynus arba skirti paramą tik už konkrečios rūšies ekonominės veiklos, be kita ko, miškininkystės veiklos miškų plotuose, apribojimus.

47. Šis teismas, be kita ko, pabrėžia, kad nors valstybės narės turi priimti sprendimą dėl šio reglamento įgyvendinimo, jų nustatytais apribojimais negalima pašalinti „Natura 2000“ išmokų sistemos „kompensacinio tikslo“²⁴.

²² Pasviruoju šriftu išskirta mano.

²³ Pavyzdžiui, pažymėtina, kad 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 26, 2012, p. 1) II priede durpių gavyba, kaip „gavybos pramonė“, yra įvardyta atskirai nuo žemės ūkio, miškininkystės ir vandens ūkio projektų.

²⁴ Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi 2017 m. kovo 30 d. Sprendimu *Lingurár* (C-315/16, EU:C:2017:244).

48. Latvijos vyriausybė tvirtina, kad pagal Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnį valstybėms narėms leidžiama visiškai neįtraukti durpingos žemės sklypų į „Natura 2000“ išmokų sistemą arba apriboti paramos „Natura 2000“ teritorijoms teikimą numatant, kad ji turi būti skiriama tik už tam tikros rūšies ekonominės veiklos apribojimą. Iš tikrųjų pagal šio reglamento 5 ir 8 straipsnius valstybės narės gali ne tik laisvai pasirinkti kaimo plėtros programos priemones, bet ir nustatyti jų įgyvendinimo sąlygas, ir neprivalo taikyti visų šiame reglamente numatytų paramos priemonių. Nagrinėjamu atveju Komisijos patvirtintos Latvijos kaimo plėtros programos priemonės atitinka Sąjungos teisės aktų tikslus ir jomis paisoma šiuo reglamentu valstybėms narėms suteiktos diskrecijos, nes nacionalinės teisės aktų leidėjas šią paramą numatė siekdamas daugiau prisidėti prie tikslo didinti miško plotų biologinę įvairovę, išvengiant finansavimo suskaidymo.

49. Priminusi, kad durpingos žemės plotai pagal savo savybes gali būti laikomi tiek žemės ūkio paskirties žemės plotu, tiek miško plotu²⁵, ir atsižvelgdama į Latvijos teisės aktų leidėjo sprendimą skirti kompensaciją tik už miško teritorijose taikomus apribojimus Komisija teigia, kad pagal Reglamento Nr. 1305/2013 2 straipsnio 2 dalį valstybė narė gali pasirinkti taikyti kitokią sąvokos „miškas“ apibrėžtį nei ta, kuri pateikta šio straipsnio 1 dalies r punkte, taigi gali visiškai neskirti „Natura 2000“ išmokų už durpingos žemės plotus, tačiau ši apibrėžtis negali būti diskriminuojanti. Be to, ji mano, kad valstybės narės, rengdamos jos pačios tvirtinamas kaimo plėtros programas, gali pasirinkti priemones, kurios turi būti finansuojamos iš EŽŪFKP, ir kad šio reglamento 30 straipsnyje nenustatyta jokios pareigos finansuoti kompensacijas už pagal „Natura 2000“ taikomus apribojimus. Todėl ji mano, kad valstybė narė gali apriboti paramos teikimą „Natura 2000“ teritorijoms, numatydama paramą tik tuo atveju, kai ribojama tam tikrų konkrečių rūšių ekonominė veikla.

50. Pirmiausia pažymiu, kad Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnis nesukuria jokios prievolės mokėti, ir tai aiškiai matyti iš šio straipsnio 6 dalies formuluotės, kurioje numatyta, kad joje nurodytos teritorijos, be kita ko, „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties ir miškų plotai, *atitinka reikalavimus* tam tikroms išmokoms gauti. Šis požiūris taip pat atitinka Sąjungos teisės aktų kaimo plėtros srityje esmę: pagal juos valstybės narės gali laisvai nustatyti šių teisės aktų įgyvendinimo priemones savo kaimo plėtros programose, laikydamosi Sąjungos prioritetų ir atsižvelgdamos į nacionalines aplinkybes²⁶.

51. Be to, konstatuoju, kad, pirma, Įgyvendinimo reglamento Nr. 808/2014 I priedo 5 dalies 12 priemonėje yra numatytos trys išmokų rūšys, iš kurių valstybės narės pagal Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnį gali pasirinkti mokėti kompensacines išmokas už „Natura 2000“ žemės ūkio teritorijas, kompensacines išmokas už „Natura 2000“ miško teritorijas ar kompensacines išmokas už žemės ūkio vietas, įtrauktas į upių baseinų valdymo planus. Šio įgyvendinimo reglamento I priedo 1 dalies 8 skirsnio 11 punkto šeštoje įtraukoje valstybės narės įpareigojamos, be kita ko, nustatyti apribojimus ar sunkumus, dėl kurių gali būti skiriamos kaimo plėtros planuose numatytos išmokos. Galiausiai minėto įgyvendinimo reglamento 10 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės gali nustatyti išmokų dydį, remdamosi standartinėmis prielaidomis, susijusiomis su papildomomis išlaidomis ir pajamų praradimu.

52. Taigi iš principo pagal Sąjungos teisės aktus valstybėms narėms suteikiama diskrecija, pirma, iš Sąjungos teisės aktuose numatytų priemonių išsirinkti priemones, kurias jos ketina įgyvendinti, ir, antra, nustatyti apribojimus ar sunkumus, dėl kurių skiriamos išmokos. Taigi manau, kad

²⁵ Žr. šios išvados 31 punktą.

²⁶ Žr., be kita ko, Reglamento Nr. 1305/2013 6 straipsnio 1 dalį ir 7 konstatuojamąją dalį. Be to, pagal šio reglamento 10 straipsnį Komisija tik patvirtina programas, kurias jai pateikia valstybės narės.

priimdamas Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio įgyvendinimo priemones Latvijos teisės aktų leidėjas, pasinaudodamas jam šiuo reglamentu suteikta diskrecija, teisėtai pasirinko mokėti išmokas tik už miško plotus ir tik už tam tikrus apribojimus, t. y. Dekreto Nr. 171 58 punkte nurodytą draudimą vykdyti miškininkystės veiklą.

53. Šios išvados negalima paneigti remiantis „Natura 2000“ išmokų sistemos „kompensaciniu tikslu“, kuri prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priminė remdamasis Sprendimu *Lingurár*²⁷. Iš tikrųjų tas sprendimas buvo susijęs su situacija, kai atitinkama valstybė narė teikė paramą pagal „Natura 2000“ sistemą dėl privatiems asmenims taikytų naudojimosi miškais ir kitomis miškingomis vietovėmis apribojimų ir visiškai neskyrė paramos už miško plotus, kuriuose yra bet koks valstybei priklausantis plotas, o tai nagrinētu atveju reišké, kad miško plotas, kurio 0,182 % priklauso valstybei, negali būti laikomas atitinkančiu reikalavimus atitinkamai paramai gauti. Teisingumo Teismo teigimu, būtent šis apribojimas kėlė grėsmę išmokų sistemos kompensaciniam tikslui ir buvo neproporcinga priemonė²⁸. Pagrindinėje byloje nagrinėjama kitokia situacija, nes Latvijos teisės aktų leidėjas, priimdamas sprendimą, kuris iš esmės priklauso jo kompetencijai, visiškai nepriskyrė durpynų prie miško žemės, už kurią skiriama parama.

54. Žinoma, pasirinkdama taikytinas priemones valstybė narė turi laikytis bendrųjų Sąjungos principų, kaip antai nediskriminavimo ir proporcingumo principų²⁹. Kaip pažymėjo Komisija, jei nagrinėjami durpynai dėl savo savybių priskiriami prie „miško“, kaip jis apibrėžtas Reglamento Nr. 1305/2013 2 straipsnio 1 dalies r punkte arba pagal šio reglamento 2 straipsnio 2 dalį priimtoje kaimo plėtros programoje³⁰, paramos neskyrimas šiems plotams pagal šio reglamento 30 straipsnį prieštarautų bendrajam nediskriminavimo principui, kuris yra Sąjungos teisinio reglamentavimo sistemos dalis.

55. Taigi į trečiąjį ir ketvirtąjį prejudicinius klausimus siūlau atsakyti: Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad laikantis bendrojo nediskriminavimo principo pagal jį valstybei narei leidžiama arba nemokėti „Natura 2000“ išmokų už durpynus, nedarant neigiamos įtakos šių išmokų kompensaciniam tikslui, arba už šiuos plotus skiriamą paramą mokėti tik už konkrečios ekonominės veiklos rūšies, visų pirma miškininkystės veiklos, apribojimus.

C. Dėl penktojo prejudicinio klausimo

56. Penktuoju, paskutiniu, klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnis, siejamas su Chartijos 17 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad nekilnojamojo turto savininkas turi teisę į išmokas už su šiuo turtu susijusios ekonominės veiklos apribojimą, jei įsigydamas šį turtą žinojo apie tokį apribojimą.

²⁷ 2017 m. kovo 30 d. sprendimas (C-315/16, EU:C:2017:244).

²⁸ Žr. 2017 m. kovo 30 d. Sprendimą *Lingurár* (C-315/16, EU:C:2017:244, 26–30 punktai).

²⁹ Kiek tai susiję su proporcingumo principu, žr. 2017 m. kovo 30 d. Sprendimą *Lingurár* (C-315/16, EU:C:2017:244, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

³⁰ Žr. šios išvados 20 išnašą. Per teismo posėdį Komisija atmetė galimybę, kad Latvijos teisės aktų leidėjas nustatė sąvokos „miškas“ apibrėžtį, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1305/2013 2 straipsnio 1 dalies r punktą, nors, kaip matyti iš Latvijos vyriausybės pastabų, atrodo, kad Latvijos teisės aktuose buvo įtvirtinta sąvokos „durpynas“ apibrėžtis, nesuderinama su sąvokos „miškas“ apibrėžtimi.

57. Latvijos vyriausybė siūlo į šį klausimą atsakyti neigiamai, motyvuodama tuo, kad pagal Chartijos 17 straipsnį leidžiama, atsižvelgiant į bendrąjį interesą ir laikantis proporcingumo principo, nustatyti turto naudojimo apribojimus, kad *Sątiņi-S* aptariamą nekilnojamąjį turtą įsigijo tuo metu, kai ekonominės veiklos, kurią ji norėjo vykdyti, vykdymo teisiniai apribojimai jau buvo nustatyti, ir kad nėra jokių įrodymų, jog ši bendrovė buvo gavusi teisėtas garantijas, kad nacionalinės priemonės, susijusios su „Natura 2000“ išmokų skyrimu, galėtų būti iš dalies pakeistos ir tapti jai palankesnės.

58. Airijos vyriausybė, kuri pateikė pastabas tik šiuo klausimu, siūlo į minėtą klausimą atsakyti taip, kad pagal Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 1 dalį, siejamą su Chartijos 17 straipsniu, nesuteikiamos teisės į tinklo „Natura 2000“ išmokas atsižvelgiant į asmens planus vykdyti su tam tikru nuosavu turtu susijusią naują ekonominę veiklą, jeigu tuo momentu, kai įsigijo šį turtą, jis jau žinojo apie tam turtui taikomus apribojimus.

59. Komisija pažymi, kad nagrinėjamu atveju kalbama ne apie nekilnojamojo turto nusavinimą, o apie turto naudojimo reguliavimą, kuris yra leidžiamas tiek, kiek tai būtina bendrajam interesui užtikrinti pagal Chartijos 17 straipsnio 1 dalies paskutinį sakinį, nes aplinkos apsauga yra bendrojo intereso tikslas, o draudimas sodinti spanguoles šiuo aspektu nėra neproporcingas. Ji teigia, kad Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnyje nenustatyta jokios pareigos ar pasižadėjimo mokėti fiziniams asmenims kompensacijas už visus pagal „Natura 2000“ nustatytus apribojimus ir kad Buveinių ir Paukščių direktyvose taip pat nėra nuostatų, susijusių su kompensavimo mechanizmo sukūrimu. Ji taip pat kelia klausimą, ar Teisingumo Teismas turi jurisdikciją priimti sprendimus dėl tokio nuosavybės teisės apribojimo, koks nagrinėjamas šioje byloje, nes jis nepatenka į Sąjungos teisės įgyvendinimo sritį.

60. Pirmiausia, kalbant apie Teisingumo Teismo jurisdikciją priimti sprendimą dėl penktojo prejudicinio klausimo, primenu, kad pagal Chartijos 51 straipsnio, kuriame reglamentuojama jos taikymo sritis, 1 dalį šios Chartijos nuostatos valstybėms narėms skirtos tik tais atvejais, kai jos įgyvendina Sąjungos teisę. Šia nuostata patvirtinama Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, pagal kurią Sąjungos teisės sistemoje užtikrinamos pagrindinės teisės gali būti taikomos visoms situacijoms, kurias reglamentuoja Sąjungos teisė, bet neperžengiant šių situacijų ribų. Kai teisinė situacija nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos priimti dėl jos sprendimo ir Chartijos nuostatos, kuriomis galbūt remiamasi, *per se* negali pagrįsti šios jurisdikcijos³¹.

61. Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą dėl Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 1 dalies, *siejamos su* Chartijos 17 straipsniu, išaiškinimo. Taigi šis klausimas visų pirma susijęs su šio reglamento 30 straipsnio taikymu.

62. Šiuo klausimu pakanka pažymėti, kad, kaip matyti iš siūlomų atsakymų į pirmesnius klausimus, Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnis nesukuria nei pareigos mokėti, nei teisės į išmokas, skiriamas dėl „Natura 2000“ sistemoje nustatytų apribojimų. Iš tikrųjų, kaip nurodyta šios išvados 50 ir 51 punktuose, nors valstybės narės gali imtis priemonių pagal šią nuostatą, jos visiškai neprivalo to daryti, be to, jos turi diskreciją rinktis priemones, kurias laiko tinkamomis šiam reglamentui įgyvendinti.

³¹ Šiuo klausimu žr. 2021 m. balandžio 22 d. Sprendimą *Profi Credit Slovakia* (C-485/19, EU:C:2021:313, 37 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

63. Šios išvados negalima paneigti nei aiškinant Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnį, siejamą su Chartijos 17 straipsniu, nes pastaroji nuostata neturi jokios įtakos Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio taikymo sričiai, nei savarankiškai taikant minėtą 17 straipsnį, nes tokiu atveju ši nuostata būtų taikoma tik šalies vidaus situacijai ir pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį nepatektų į Sąjungos teisės taikymo sritį.

64. Kalbant konkrečiai apie Buveinių direktyvos 6 straipsnį, iš kurio, kaip nurodė Airijos vyriausybė, valstybėms narėms kyla pareigos, konstatuoju, kad šio nuostatos 1 dalyje iš esmės numatyta, jog valstybės narės nustato specialioms saugomoms teritorijoms būtinas apsaugos priemonės, o 2 dalyje – kad šios valstybės narės imasi atitinkamų priemonių, kad tose pačiose teritorijose būtų išvengta buveinių būklės pablogėjimo ir didelio rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, sutrikdymo. Man atrodo, kad nors minėta nuostata valstybės narės įpareigojamos imtis atitinkamų teritorijų apsaugos priemonių, joje visai nenumatyta, kad turi būti imamasi tokių kompensavimo priemonių, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje.

65. Papildomai pažymiu, kad dėl Latvijos teisės aktų leidėjo nustatytų apribojimų, kurie yra pagrindinės bylos dalykas, kyla abejonių ne dėl nuosavybės teisės esmės, o galbūt dėl jos įgyvendinimo, kuris, kaip tai suprantama pagal Chartijos 17 straipsnio 1 dalies paskutinį sakinį, gali būti įstatymu reglamentuojamas tiek, kiek tai būtina bendrajam interesui užtikrinti. Iš tikrųjų, remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, naudojimosi nuosavybės teise apribojimai gali būti nustatyti, jeigu jie faktiškai atitinka bendrojo intereso tikslus ir jeigu, atsižvelgiant į siekiamą tikslą, tai nėra neproporcingas bei neleistinas kišimasis, pažeidžiantis pačią garantuojamos teisės esmę³². Nagrinėjamu atveju aplinkos apsauga yra vienas iš tokių tikslų, todėl ja galima pateisinti naudojimosi nuosavybės teise apribojimą³³, taigi draudimas sodinti spanguoles, kaip antai nagrinėjamas šioje byloje, atitinka bendrojo intereso tikslą ir nėra neproporcingas siekiamam tikslui, nes dėl būtinybės apsaugoti ekosistemą neišvengiamai uždraudžiama keisti vietovės būklę³⁴.

66. Taigi į penktąjį prejudicinį klausimą siūlau atsakyti, kad Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnis, siejamas su Chartijos 17 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nekilnojamojo turto, kaip antai durpynų, savininkui nesuteikiama teisė į „Natura 2000“ išmokas už su šiuo turtu susijusios ekonominės veiklos apribojimą.

V. Išvada

67. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Augstākā tiesa* (Aukščiausiasis Teismas, Latvija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005, 30 straipsnio 6 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį iš principo neatmetama galimybė už durpynus skirti šio

³² Žr. 2013 m. sausio 15 d. Sprendimą *Križan ir kt.* (C-416/10, EU:C:2013:8, 113 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

³³ Žr. 2013 m. sausio 15 d. Sprendimą *Križan ir kt.* (C-416/10, EU:C:2013:8, 114 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

³⁴ Be to, abejoju, ar *Sātiņi-S*, kuri ši turtą įsigijo žinodama apie ankstesnius apribojimus, gali remtis neigiamu poveikiu jos turimai nuosavybės teisei.

reglamento 30 straipsnio 1 dalyje numatytas kompensacines išmokas, nes tam tikrais atvejais juos gali sudaryti žemės ūkio paskirties ar miško plotai, už kuriuos pagal šią nuostatą gali būti skiriamos išmokos.

2. Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnio 6 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad laikantis bendrojo nediskriminavimo principo pagal jį valstybei narei leidžiama arba nemokėti „Natura 2000“ išmokų už durpynus, nedarant neigiamos įtakos šių išmokų kompensaciniam tikslui, arba už šiuos plotus skiriamą paramą mokėti tik už konkrečios ekonominės veiklos rūšies, visų pirma miškininkystės veiklos, apribojimus.
3. Reglamento Nr. 1305/2013 30 straipsnis, siejamas su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 17 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nekilnojamojo turto, kaip antai durpynų, savininkui nesuteikiama teisė į „Natura 2000“ išmokas už su šiuo turtu susijusios ekonominės veiklos apribojimą.